

Uwarunkowania środowiskowe wynikające z realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta i Gminy Ćmielów na lata 2010-2013

1. Charakter działań przewidziany w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami dla Miasta i Gminy Ćmielów na lata 2010-2013

a) stopień, w jakim dokument ustala ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć, w odniesieniu do usytuowania, rodzaju i skali tych przedsięwzięć.

Głównym celem Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta i Gminy Ćmielów na lata 2010-2013 jest:

Ochrona, zapewnienie aktywnej rewaloryzacji a także lepsze spożytkowanie posiadanych na terenie gminy zasobów dziedzictwa kulturowego. Niezwykle istotnym elementem dla zrealizowania takich zamierzeń jest dokonanie zmian w świadomości wszystkich mieszkańców regionu, a w szczególności osób bezpośrednio z związanych z zabytkami – to jest samorządów - dotyczy to w największym stopniu wszelkich komórek funkcjonalnych odpowiedzialnych za ochronę zabytków, ale także i tych, których zakres działania obejmuje problematykę ładu przestrzennego i zagospodarowania przestrzeni, ochronę środowiska kulturowego i naturalnego oraz planowanie zamierzeń w tych obszarach.

Dokument będzie pomocny przy powstawaniu projektów i wspieranie wszelkich inicjatyw dotyczących kreowania nowych form opieki nad zabytkami i krajobrazem kulturowym oraz ich promocją np. „ożywianie” zabytków, tworzenie szlaków.

Do głównych celów należy ożywianie centrów historycznych miast i miasteczek, przywracanie właściwej skali zabudowy, sanację ciągów ulicznych (termomodernizacja obiektów), pierzei itp., w konsekwentnym stosowaniu się do wytycznych konserwatorskich – czego efektem będzie „rehabilitacja” urbanistyczna zabytkowych układów, usprawnianie układów komunikacyjnych, co poprawi dostępność do obiektów turystycznie atrakcyjnych. W przypadku wsi należy dążyć do ochrony skali i charakteru zabudowy, a w miarę możliwości zachowania charakterystycznych brył i form, ochrona najcenniejszych obiektów we wsi: dotyczy to zarówno starszych obiektów mieszkalnych, jak i wszelkiego rodzaju budynków użyteczności publicznej (także gospodarczej lub przemysłowej – np. nieczynne dworce kolejowe, gorzelnie, cegielnie), którym – w przypadku utraty dotychczasowej ich funkcji, należy znaleźć nową, tak aby obiekt mógł nadal istnieć, utrzymując rolę dominanty wśród zabudowy mieszkalnej. Dokument mówi o tworzeniu parków kulturowych w oparciu o przygotowane już prace studialne, w których na podstawie rozpoznania zasobów dziedzictwa kulturowego wyodrębniono poszczególne parki kulturowe i określono ich granice. A następnie tworzenie dla poszczególnych parków konkretnych programów obejmujących prace zabezpieczające, konserwatorskie i rewaloryzacyjne oraz określanie metod i sposobów finansowania ich realizacji. Programy powinny mieć kompleksowy charakter i obejmować mogą poszczególne obiekty lub całe ich zespoły.

b) Powiązania z działaniami przewidzianymi w innych dokumentach

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta i Gminy Ćmielów na lata 2010-2013 to dokument, który ma za zadanie wskazanie kierunków i sposobów działań podczas szeregu zamierzeń, które mają doprowadzić do poprawy kulturowości społeczeństwa miasta i wsi..

Wiele innych podmiotów tworzy na różnych szczeblach dokumenty o charakterze strategicznym. Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta i Gminy Ćmielów na lata 2010-2013 poprzez swoją treść umiejętnie do nich nawiązuje, jest w stosunku do tych opracowań komplementarny. Ideą takiej zgodności jest wzajemne uzupełnianie się działań dla dobra terenu, na którym są podejmowane. Działania będą dzięki temu bardziej efektywne, a ich kompleksowość będzie warunkować rozwój całego obszaru.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta i Gminy Ćmielów na lata 2010-2013 realizuje następujące cele i priorytety dokumentów strategicznych i branżowych, szczebla ogólnokrajowego, regionalnego i lokalnego:

1. Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego

Cele: tworzenie warunków dla rozwoju kultury, sportu i turystyki jako elementów tożsamości regionalnej i form aktywności społeczno-zawodowej ludności, poprawa dostępu do obiektów dziedzictwa kulturowego, turystycznych i sportowych oraz zmniejszenie różnic w tym zakresie pomiędzy regionem świętokrzyskim a innymi regionami.

Działania: podniesienie jakości usług publicznych poprzez wspieranie placówek edukacyjnych i kulturalnych, publiczne inwestycje w sferę dziedzictwa kulturowego, turystyki i sportu.

2. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko

Cele: ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym, poprawa stanu infrastruktury kultury o znaczeniu ponadregionalnym oraz zwiększenie dostępu do kultury, rozwój infrastruktury kultury.

Działania: Ochrona dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym, rozbudowa i modernizacja infrastruktury kultury o znaczeniu ponadregionalnym

3. Program Operacyjny Dziedzictwo kulturowe

Cele: intensyfikacja ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego, w tym poprawa stanu zachowania zabytków, wsparcie działalności muzeów oraz rozwój kolekcji muzealnych.

Działania: rewaloryzacja zabytków nieruchomych i ruchomych, rozwój instytucji muzealnych, ochrona dziedzictwa narodowego poza granicami kraju, ochrona zabytków archeologicznych, tworzenie zasobów cyfrowych dziedzictwa kulturowego, ochrona zabytkowych cmentarzy

4. Program Operacyjny Edukacja kulturalna i upowszechnianie kultury

Cele: podnoszenie kompetencji kulturalnych społeczeństwa; zwiększenie roli kultury w procesie edukacji, socjalizacji i adaptacji społecznej; przygotowanie dzieci i młodzieży do aktywnego uczestnictwa w kulturze; tworzenie warunków do rozwijania aktywności twórczej; zachowanie tradycji i przekazu ludowego dziedzictwa kulturowego; podnoszenie kwalifikacji i doskonalenie zawodowe osób działających w sferze upowszechniania kultury.

Działania: dokumentowanie i archiwizowanie najbardziej wartościowych zjawisk kultury ludowej, tworzenie źródeł wizualnych, fonicznych i tekstowych; podejmowanie i publikowanie badań naukowych oraz materiałów popularyzujących twórczość ludową; organizacja seminariów i konferencji poświęconych kulturze ludowej, przekaz umiejętności i tradycji w formie warsztatów plenerów, kursów, szkoleń, szczególnie w formie tzw. „szkół tradycji”; tworzenie kolekcji sztuki ludowej, zakupy dóbr służących kultywowaniu lokalnych i regionalnych tradycji;

popularyzacja twórczości ludowej przez wsparcie wystaw, konkursów, przeglądów i festiwali; ochrona krajobrazu kulturowego wsi, w tym pomoc w zachowaniu architektury regionalnej, tradycji, zwyczajów; podejmowanie działań na rzecz podtrzymywania i popularyzacji gwar regionów etnograficznych.

5. Program Operacyjny Rozwój inicjatyw lokalnych

Celem programu jest wyrównywanie różnic w dostępie do kultury, pobudzanie

kulturalnych inicjatyw lokalnych oraz stwarzanie na poziomie lokalnym warunków do rozwoju twórczości.

Działania: upowszechnianie kultury (np. lokalne projekty animacyjne, imprezy i sezony artystyczne); edukacji kulturalnej (np. warsztaty artystyczne, projekty edukacyjne, konkursy, plenery artystyczne, zajęcia terapeutyczne i resocjalizacyjne wykorzystujące techniki pracy kulturalnej); promocja twórczości (np. wystawy, przeglądy, festiwale, koncerty, spotkania ze sztuką, ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego, zakupu strojów i instrumentów muzycznych

6. Program Operacyjny Promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

cel: zwiększenie efektywności wykorzystania środków europejskich na rzecz rozwoju kultury.

Zadania: ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego, budowa , rozbudowa i przebudowa infrastruktury kulturalnej oraz infrastruktury szkół i uczelni artystycznych, rozwoju infrastruktury społeczeństwa informacyjnego w dziedzinie kultury,

c) przydatność w uwzględnieniu aspektów środowiskowych, w szczególności w celu wspierania zrównoważonego rozwoju, oraz we wdrażaniu prawa wspólnotowego w dziedzinie ochrony środowiska.

Głównym celem Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta i Gminy Ćmielów na lata 2010-2013 jest próba stworzenia planu opieki nad zabytkami na terenie gminy obejmującego ochronę i poprawę stanu zasobów środowiska kulturowego, promocję i turystyczne udostępnienie zabytkowych atrakcji gminy, uwzględnienie otoczenia obiektów zabytkowych, parków kulturowych i krajobrazowych przy planowaniu inwestycji, a także edukację, budowanie tożsamości kulturowej oraz rozwój gospodarczy. Zainicjowanie zintegrowanych działań służb konserwatorskich, właścicieli obiektów zabytkowych, jednostek samorządu terytorialnego oraz środowisk naukowych i badawczych na rzecz opieki nad zabytkami i upowszechnienia dziedzictwa kulturowego, to główne zamierzenia prezentowanego *Programu*. Podjęte w oparciu o niniejsze opracowanie działania winny sprzyjać również pobudzaniu aktywności lokalnej społeczności na rzecz zachowania wielowiekowego dziedzictwa kulturowego ziemi Ćmielowskiej. Przedstawiony *Gminny Program Opieki nad Zabytkami* stanowić może materiał

wyściowy do bardziej szczegółowych opracowań.

Program ujmowany jest w kilku aspektach, spośród których za najważniejsze należy uznać:

- ekonomiczny – tworzenie nowych miejsc pracy,
- kulturowy – zachowanie dziedzictwa kulturowego poprzez renowację, modernizację, konserwację obiektów zabytkowych i przestrzeni publicznej.
- ekologiczny – zachowanie równowagi przyrodniczej oraz ochrony walorów przyrodniczych tego obszaru.

Proponowane w programie rozwiązania zapewniają ochronę środowiska tego terenu i są zgodne z wymaganiami zrównoważonego rozwoju.

d) powiązania z problemami dotyczącymi ochrony środowiska

Emisja gazów oraz pyłów

W/w program nie przewiduje emisji gazów i pyłów do środowiska w wyniku działań określonych przez ten program

Wytwarzanie odpadów

Na terenie objętym programem mogą powstać odpady związane głównie z remontami obiektów zabytkowych .Odpady będą gromadzone są w pojemnikach na odpady i wywożone zgodnie z zasadami przyjętymi na terenie gminy Ćmielów.

Wprowadzenie ścieków do wód i ziemi

Na terenie objętym programem częściowo funkcjonuje system zbiorowego systemu kanalizacji sanitarnej. Ścieki z budynków mieszkalnych i obiektów usługowych są gromadzone w szczelnych zbiornikach do gromadzenia ścieków. Natomiast obiekty przyłączone do zbiorczej sieci kanalizacyjnej oddają ścieki do czynnej sieci kanalizacyjnej.

Wykorzystywanie zasobów środowiska

Działania zawarte w programie nie wiążą się z wykorzystywaniem zasobów środowiska. A określone prace nie spowodują niekorzystnego przekształcenia ukształtowania terenu.

Emitowanie hałasu

Działania programowe nie spowodują zwiększenia emisji hałasów. Hałas może wynikać sporadycznie z przeprowadzanych prac.

2. Rodzaj i skala oddziaływania na środowisko

a) prawdopodobieństwo występowania, czas trwania, zasięg, częstotliwość i odwracalność oddziaływań

Prawdopodobieństwo występowania oddziaływań wydaje się być niewielkie. Zasięg oddziaływania może być tylko w zasięgu każdego przedsięwzięcia. Realizacja programu będzie rozłożona w czasie (od 2010 roku do 2013) i przestrzeni. Oddziaływanie będzie miało charakter krótkoterminowy i odwracalny. Mieszkańcy mogą odczuwać uciążliwość wyłącznie w trakcie prowadzenia prac.

b) Prawdopodobieństwo występowania oddziaływań skumulowanych lub transgranicznych

Realizacja programu nie spowoduje występowania skumulowanych oddziaływań, zmiany jakości wody, czy powietrza. Nie nastąpi degradacja ekosystemów. Prawdopodobne przedsięwzięcia nie będą miały transgranicznego oddziaływania na środowisko.

c) Prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska

Istnieje znikome prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska.

3. Cechy obszaru objętego oddziaływaniem na środowisko

a) obszary o szczególnych właściwościach naturalnych lub posiadające znaczenie dla dziedzictwa kulturowego, wrażliwe na oddziaływanie, istniejące przekroczeniu standardów jakości środowiska lub intensywne wykorzystanie terenu

Na terenie gminy Ćmielów znajduje się 25 obiektów wpisanych do rejestru Świętokrzyskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Kielcach.

1. Zabytki nieruchome w rejestrze zabytków województwa świętokrzyskiego 25 szt. Na terenie tym brak jest istniejących przekroczeń standardów jakości środowiska, jak również intensywne wykorzystanie terenu.

b) formy ochrony przyrody w rozumieniu ustawy o ochronie przyrody oraz obszary podlegające ochronie zgodnie z prawem międzynarodowym.

Gmina Ćmielów częściowo znajduje się na projektowanym obszarze NATURA 2000 (Dolina Rzeki Kamiennej). Gmina Ćmielów znajduje się w odległości ok. 25 km od Obszaru Specjalnej Ochrony „Małopolski Przełom Wisły” PLB 140006 oraz ok. 29 km od Specjalnego Obszaru Ochrony „Łysogóry” PLH 260002 i ok. 35 km od Specjalnego Obszaru Ochrony „Gościeradów” PLH 060087.

Na terenie gminy Ćmielów zlokalizowane są dwa proponowane do wyznaczenia na podstawie Dyrektywy Siedliskowej specjalne obszary ochrony siedlisk Natura 2000: „Krzemionki Opatowskie” i „Dolina Kamiennej”.

Pomniki przyrody ożywionej w gminie znajduje się w miejscowości Przeuszyn grochodrzew biały.

Na terenie Gminy Ćmielów, w miejscowości Stoki Stare, znajduje się niewielki fragment Rezerwatu Archeologiczno-Przyrodniczego „Krzemionki”. Powierzchnia rezerwatu na terenie gminy wynosi 16,01 ha (całość 362,78 ha).

Istniejący zespół przyrodniczo – krajobrazowy „Podgrodzie” w miejscowości Podgrodzie obejmuje wschodnie zbocze doliny rzeki Kamiennej zbudowane z wapieni górnego – jurajskich, stanowiska roślinności kserotermicznej z udziałem gatunków rzadkich i chronionych oraz ruiny średniowiecznej warowni. Zespół ten został uznany Rozporządzeniem Nr 16/2002 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 18 lutego 2002 roku (Dz.Urz.Woj.Św. Nr 23 poz.288).